

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/D2026-86-284>

УДК 378.4:341.232.7

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МАКРОСИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЄС У КОНТЕКСТІ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

FOUNDATIONS OF FORMING THE EU HIGHER EDUCATION MACROSYSTEM IN THE CONTEXT OF DEEPENING EUROPEAN INTEGRATION

Свинаренко Дмитро Миколайович

кандидат технічних наук, доцент,
Університет митної справи та фінансів
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3179-9129>

Svynarenko Dmytro

University of Customs and Finance

Досліджено особливості формування макросистеми вищої освіти (МСВО) ЄС. Узагальнено основні цілі та пріоритети розвитку ВО, встановлені на рівні ЄС. Наводяться стратегічні рамки співпраці країн-членів ЄС у сфері ВО. Обґрунтовано доцільність використання макросистемного бачення для забезпечення розвитку ВО на рівні ЄС. Роз'яснено основи створення МСВО ЄС. Наголошено на доцентрових тенденціях щодо об'єднання освітніх інституцій, закладів ВО, спільнот, посиленні регіоналізації ВО. Визначено, що формування МСВО ЄС має внутрішній та зовнішній виміри. Визначено особливості поєднання конкуренції та співпраці у ВО всередині ЄС. Роз'яснено особливості активізації співробітництва між закладами ВО, а також виникнення багаторівневої системи партнерства у сфері ВО. Обґрунтовано, що поряд із формуванням МСВО спостерігається значний поліморфізм систем ВО країн ЄС. Роз'яснено практичні прояви функціонування МСВО ЄС, що підтверджує її виникнення та вплив.

Ключові слова: європейська інтеграція, розвиток вищої освіти, національні освітні системи, Європейський освітній простір, освітня політика ЄС, макросистема вищої освіти.

The article examines the foundations and features of the formation of the European Union's higher education (HE) macro-system (HEMS). The necessity of consolidating EU countries in the field of education is driven by the transition to an innovative economy and knowledge society, where HE plays a key role in developing human capital and fostering innovation. The main goals and priorities of HE development established at the EU level are summarized. The strategic frameworks for cooperation among EU member states in the field of education, primarily defined within the European Education Area, are presented. The relevance of applying a macro-systemic approach to ensure the development of HE at the EU level is substantiated. The foundations of HEMS formation in the EU are clarified, primarily: internationalization of national HE systems, international cooperation in this area, the creation of the European Education Area, and the European HE Area. Important mechanisms of this process also include EU programs, notably Erasmus+, quality assessment and assurance systems, qualification frameworks, and university networks and alliances. Emphasis is placed on centrifugal tendencies regarding the unification of educational institutions, universities, and communities, as well as the strengthening of HE regionalization within the overall integration process. It is determined that HEMS formation has internal (competition in the regional educational services market) and external (global competition at the level of countries and universities) dimensions, which are important to consider in the context of globalization. The features of combining competition and cooperation in higher education within the EU are defined. The specifics of activating cooperation between universities, as well as the emergence of a multi-level partnership system in HE, are clarified. Attention is drawn to the increasing influence of EU policy and activities on the functioning of the regional educational services market and the effectiveness of HEMS. It is substantiated that alongside HEMS formation, a significant polymorphism of HE systems in EU countries is observed, driven by the specific model of European integration. The practical manifestations of HEMS functioning are explained, confirming its emergence and impact. HEMS is emphasized as a qualitatively new environment for university educational activities, enhancing the potential of European HE and its competitiveness at the global level.

Keywords: European integration, higher education development, national education systems, European Education Area, EU education policy, higher education macro-system.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується переходом до інноваційної економіки та суспільства знань. ВО відіграє особливу роль у національному господарстві, тому що забезпечує підготовку кваліфікованих фахівців та сприяє інноваціям, створюючи передумови зростання та конкурентоспроможності економіки. Велику увагу розвитку ВО приділяє ЄС, який у межах своїх компетенцій здійснює комплекс заходів. Країни-члени продовжують консолідуватись навколо завдань забезпечення розвитку та результативності сектору ВО у межах спеціальних структур і програм ЄС, зокрема Європейського освітнього простору. По суті завдяки досягненням європейської інтеграції у ЄС відбувається формування МСВО, що необхідно у контексті загострення глобальної конкуренції. Це по новому форматує простір об'єднання, створює нові напрями взаємодії країн-членів та основи для спільної політики щодо підтримки сектору ВО. Дослідження цих процесів є актуальним науково-практичним завданням, особливо для України з огляду на євроінтеграційний курс. Особливості розвитку ВО у ЄС та формування наднаціональної макросистеми у цій сфері має враховуватись для розширення співробітництва з його країнами-членами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У дослідженні К. Абрамовіц [1], В. Фішман [1], Г. Гарднер [1] наголошують на перешкодах, що постають перед ВО у XXI столітті. У роботі О. Піфко [2] звертає увагу на нових глобальних тенденціях та необхідності модернізації освітньої політики. У дослідженні Н. Артюхова [3], А. Воронцова [3], А. Артюхов [3], Ю. Єгорова [3], С. Васич [3], П. Рубанов [3], Т. Васильєва [3] аналізують тенденції у структурі ринку ВО у Європі. У дослідженнях А. Жаворонок [4], Н. Холявко [4], О. Попело [4], М. Дубина [4], Л. Вербівська [4], М. Федішин [4], Т. Рокіцкі [5], А. Перковська [5], Б. Клепацький [5], Г. Щепанюк [5], Е. Щепанюк [5], С. Березінський [5], П. Зюлковська [5] зазначають, що особливо важливим є те, що у ВО з'являються нові завдання щодо сприяння зеленому та цифровому переходу. У роботі Т. Кромідас [6] наголошує про важливість вирішення соціальних проблем. У дослідженнях П. Мозер [7] та співавторів, Й. Гаррітцманн [8] наголошується щодо удосконалення освітньої політики ЄС. У дослідженні А. Шарре [9] та співавторів зазначають, що європейська освітня політика набуває нового системного виміру. У роботі Е. Галан-Кубільйо [10] та співавторів

зазначають, що на рівні закладів ВО також відбувається інтеграція, формується єдиний простір для розвитку ВО. У дослідженні С. Маршалл [11], Л. Блаж-Ворд [11], Н. Дрімсон [11], Й. Ньянджом [11], М. Т. Бертюол [11] наголошується, що у цілому європейська ВО переживає період глибоких трансформацій. Все це зумовлює необхідність дослідження питання щодо формування на рівні ЄС макросистеми ВО.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання формування МСВО ЄС у контексті поглиблення європейської інтеграції досліджено доволі фрагментарно. Це обумовлює необхідність деталізованого визначення основ та особливостей формування у ЄС МСВО у контексті поглиблення європейської інтеграції.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є теоретичне обґрунтування основ побудови у ЄС макросистеми ВО (МСВО) як особливості сучасного етапу поглиблення європейської інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж історії європейська інтеграція стало поглиблювалась за рівнем взаємодії країн, а також відбувалось її розширення на нові сфери економіки та суспільного життя. Сучасний етап зокрема пов'язаний із активізацією інтеграції у сфері ВО. Її розвиток у ЄС вирізняється у межах світових тенденцій, що зумовлено регіональною специфікою, політичною основою, інституціоналізованим простором ВО, інтегрованим ринком освітніх послуг та іншими аспектами європейської інтеграції. Розвиток ВО у ЄС витікає із встановлення та досягнення нових цілей, що охоплює: 1) фреймворк Європейського освітнього простору; 2) цілі Європейського простору ВО та Болонського процесу; 3) стратегії розвитку закладів ВО. Досягнення цілей у сфері ВО забезпечується на основі завдань Європейського стовпа соціальних прав. Визначальне значення мають цілі, встановлені Європейським зеленим курсом. ЄС додатково встановив цілі щодо цифрової освіти. Цілі розвитку ВО закріплені також у програмах ЄС, зокрема Erasmus+ щодо сприяння сталому зростанню, соціальній рівності, інтеграції, інклюзії, цифровому переходу, участі у політичних процесах тощо [12; 13].

Стратегічні рамки співпраці у сфері освіти визначені насамперед у межах Європейського освітнього простору та спрямовані на покращення доступу до якісної освіти для всіх. На період 2021–2030 рр. визначено п'ять стра-

тегічних пріоритетів у цій сфері: підвищення якості, рівності та інклюзії в освіті; забезпечення безперервності навчання та створення умов для мобільності усіх учасників освітнього процесу; розвиток компетенцій працівників освіти; зміцнення позицій європейської ВО; підтримка зеленого та цифрового переходу в освіті та через неї. Для оцінки змін встановлено сім загальноєвропейських індикаторів, зокрема такі: частка осіб віком 18–24 років, які достроково залишають систему освіти та професійної підготовки, має бути меншою за 9% до 2030 року; частка людей віком 25–34 років з ВО повинна становити щонайменше 45% до 2030 року [8; 12; 13; 14].

На основі дослідження особливостей розширення та поглиблення взаємодії країн ЄС у сфері ВО слід відзначити виникнення МСВО ЄС, що ґрунтується на: консолідації регіонального ринку освітніх послуг; наднаціональній системі управління, законодавстві, діяльності органів та установ ЄС; створенні спеціалізованих структур у сфері ВО, освітніх просторів, механізмів інтернаціоналізації та фінансування заходів; переході до єдиного курсу управління розвитком ВО на рівні ЄС, що спрямований на досягнення спільних цілей та пріоритетів, передбачає комплекс відповідних заходів. МСВО ЄС має забезпечити інтеграцію національних систем ВО та передусім створити умови для взаємодії закладів ВО як ключових акторів, об'єднання їх у мережі. МСВО діє як просторово-інституційне утворення, яке базується на єдиних засадах у межах європейської інтеграції. МСВО забезпечує виконання заходів освітньої політики ЄС, що пов'язане із соціальною, молодіжною та іншими його політиками.

Доцільність використання макросистемного бачення до забезпечення розвитку ВО на рівні ЄС зумовлені такими чинниками [7; 12; 13; 14; 15]: інтегрованістю ринків праці країн-членів, єдиними вимогами до працівників та регіональним характером використання трудового потенціалу у ЄС; європейським характером політики ЄС у сфері соціальної, регіональної та освітньої політики; концентрацією фінансових ресурсів на рівні ЄС, спрямованих, зокрема, на освіту в інтересах країн-членів; інтернаціоналізацією ВО, виникненням регіональних ланцюгів розвитку людського капіталу; загостренням глобальних перешкод щодо високих технологій, конкурентоспроможності, посиленням глобальної конкуренції за спеціалістів; активізацією ЄС та масштабів його заходів щодо розвитку освіти; виникнен-

ням нових форм взаємодії у ВО (просторів, мереж, альянсів, асоціацій, спільнот тощо).

МСВО ЄС створює особливе середовище для комунікації та взаємодії у сфері розвитку ВО. Основами створення МСВО ЄС є інтернаціоналізація систем ВО країн-членів, співробітництво на різних рівнях, інтеграція національних ринків освітніх послуг, створення Європейського освітнього простору та Європейського простору ВО. До важливих механізмів цього процесу можна віднести програми ЄС, зокрема Erasmus+, системи визнання кваліфікацій ENIC-NARIC, мережі і альянси закладів ВО, рамки кваліфікацій, а саме: Європейська рамка кваліфікацій для навчання протягом життя та рамка кваліфікацій Європейського простору ВО. Усе це глибоко інтегровано у національні системи ВО та діяльність закладів ВО, створюючи для них нові можливості та умови діяльності. ЄС продовжує розвивати стратегічний фреймворк співробітництва у сфері ВО, зміцнюючи інститути, комунікацію, підвищуючи якість, доступність та інклюзивність ВО, підтримуючи зелений та цифровий переходи. Розуміння основ МСВО ЄС дозволяє визначати тенденції трансформації інститутів та напрями розвитку систем ВО на рівні країн-членів. Це стосується національних реформ, стратегій закладів ВО, цифрових трансформацій, нових освітніх програм, підтримки здобувачів ВО, міжнародного партнерства тощо [7; 8; 9; 12].

Виникнення МСВО ЄС свідчить про поглиблення європейської регіоналізації ВО у межах загальної інтеграції, що передусім пов'язано з: розширенням ролі самого ЄС у сфері ВО для вирішення проблем всього регіону; узгодженням стратегій розвитку ВО країн-членів та підвищенням їх згуртованості; гармонізацією та уніфікацією освітніх стандартів; формуванням багаторівневої системи управління ВО на рівні ЄС; розширенням формальних і неформальних зв'язків між закладами ВО та іншими учасниками освітнього сектору у межах ЄС. При цьому існує асиметричність між країнами-членами, що потребує відповідної конвергенції.

За рахунок МСВО ЄС виникають доцентрові тенденції щодо об'єднання освітніх інституцій, закладів ВО, спільнот, формуються нові умови освітньої діяльності [7; 8; 10]. Це відбувається на основі ефекту близькості, єднання; проявляються ефекти економії на масштабі, навчання; активізуються комунікації та соціальні взаємодії. Відповідно виникає нова якість соціального середовища,

що сприяє підвищенню рівня організації ВО у ЄС. У межах МСВО ЄС поєднуються різні форми взаємодії: 1) ієрархічні зв'язки, багаторівнева взаємодія ЄС з міністерствами, регіонами та установами; 2) горизонтальні взаємодії на рівні органів влади, закладів ВО та спільнот. МСВО також опосередковує взаємодію систем ВО з ринком праці на регіональному та національному рівнях. Спільні цілі виступають основою узгодженого спрямування розвитку національних освітніх систем на рівні ЄС.

Формування МСВО ЄС має внутрішній та зовнішній виміри, врахування яких є важливим в умовах глобалізації. У внутрішньому вимірі на регіональному ринку освітніх послуг ЄС слід розглядати конкуренцію між країнами-членами та конкуренцію між ЗВО. Конкуренція є потужним фактором розвитку ВО та аспектом формування МСВО ЄС. У зовнішньому вимірі, тобто у глобальному вимірі і на світовому ринку освітніх послуг, МСВО ЄС розглядається як єдине ціле, яке конкурує з іншими глобальними країнами-лідерами; окремі країни-члени і заклади ВО мають такий рівень, що дозволяє їм приймати участь у глобальній конкуренції. ЗВО, залежно від свого рівня, можуть брати участь у конкуренції на локальному, регіональному та глобальному рівнях. Тому потрібно враховувати проблему конкурентоспроможності у ВО, підвищення якої є стратегічною метою ЄС та країн-членів у їх освітній політиці. На рівні ЄС існує спільна доктрина досягнення цієї мети, що виявляється у комплексі дій щодо підвищення ефективності систем ВО [7; 8]. Особливістю МСВО ЄС є поєднання конкуренції та співробітництва, що виступає чинником розвитку ВО, науки та інновацій. ЄС створює численні механізми співпраці закладів ВО, інших організацій та органів влади. Варто згадати: програму Erasmus+, що передбачає спільні навчальні програми, обмін досвідом та інші форми співпраці; ініціативу Європейських закладів ВО по створенню альянсів ЗВО, міжуніверситетських кампусів [10; 12; 14].

За своєю компетенцією ЄС займається підвищення рівня інтернаціоналізації національних систем ВО та активізацією міжнародної співпраці. Це забезпечується, насамперед, через створення Європейського освітнього простору освіти та простору ВО, єдиних систем оцінювання та забезпечення якості освіти, кредитно-трансферної системи, рамки кваліфікацій. ЄС підтримує академічну мобільність та обміни у різних формах, розширює транснаціональну співпрацю ЗВО, а також у різних

формах здійснює фінансову підтримку відповідних ініціатив і заходів.

Одним із ключових напрямів розвитку сектору ВО є активізація співробітництва між закладами ВО, що передусім здійснюється у межах Європейського освітнього простору, простору ВО та через мережі альянсів закладів ВО, сформованих у результаті Ініціативи Європейських закладів ВО. Ця Ініціатива об'єднує ЗВО різних типів, створюючи для них додаткові можливості для розширення освітньої діяльності. Це передбачає створення міжуніверситетських кампусів, впровадження інновацій завдяки співпраці та підвищення глобальної конкурентоспроможності ВО. Важливу роль відіграють профільні асоціації, наприклад, Європейська асоціація закладів ВО, Мережа закладів ВО європейських столиць та інші. Вони забезпечують взаємодії закладів ВО та реалізацію спільних освітніх проєктів. Міжнародному співробітництву закладів ВО сприяють програми ЄС щодо академічної мобільності та цифрові платформи, спрощення адміністративних процедур [10; 14; 15].

У ЄС формується багаторівнева система партнерства та співпраці у сфері ВО. Насамперед, це взаємодія між різними типами ЗВО, а також між освітніми закладами, іншими організаціями та органами влади. На тлі зростання уваги до ВО спостерігаються нові тенденції міжнародного співробітництва ЗВО, а саме [8; 12; 14; 15]: 1) розширення та диверсифікація напрямів співпраці, охоплюючи не тільки освітню діяльність; 2) активізація студентського обміну та реалізація спільних освітніх проєктів у межах заходів ЄС, зокрема тих, що підтримують академічну мобільність та наукове співробітництво; 3) створення спільних освітніх програм; 4) цифрова інтеграція ВО на рівні ЄС, включаючи електронну ідентифікацію здобувачів ВО, розвиток наукових середовищ і платформ для спільної роботи дослідників; 4) спільне використання науково-інформаційних ресурсів; 5) поява нових форм довгострокової співпраці, зокрема мережі Європейських закладів ВО, альянсів, асоціацій, міжуніверситетських кампусів, хабів, впровадження Європейського студентського квитка, а також освітніх спільнот; 6) розширення співпраці закладів ВО з бізнесом на рівні ЄС; 7) реалізація спільних дослідницьких та інноваційних проєктів на базі ЗВО. У результаті буде посилюватись європейський вимір взаємодії ЗВО. У межах МСВО ЄС формуються нові функціональні елементи та механізми взаємодії учасників.

На теоретичному й практичному рівнях слід відзначити зростання впливу політики та діяльності ЄС на функціонування єдиного ринку освітніх послуг та результативність МСВО. Це формує передумови для подальшого розширення компетенцій ЄС щодо розвитку ВО. Зміцнення ролі ЄС у цьому секторі є характерною ознакою сучасного етапу європейської інтеграції як динамічного процесу. ЄС дедалі реалізує більше функцій щодо забезпечення адаптації економіки та суспільства до нових трансформацій, змін на ринку праці, технологічного прогресу та підтримки інклюзії. У цьому контексті ЄС інвестує у розвиток людського капіталу, навичок населення, соціальний захист, створення робочих місць, розширення доступу до освітніх послуг тощо [8; 12; 13; 15]. Це свідчить про формування соціально-орієнтованої якості європейської інтеграції та зумовлює важливість соціальних орієнтацій МСВО ЄС.

МСВО ЄС функціонує у глобальному середовищі та повинна забезпечити адаптацію до нових умов, сприяти утвердженню ЄС як глобального лідера у ВО. ВО ЄС розглядається у контексті глобальної конкуренції як цілісна система, здатна забезпечувати формування динамічних конкурентних переваг завдяки партнерству, освітнім інноваціям, спільному помноженню та використанню потенціалу національних освітніх систем. Спираючись на результати теоретичних та емпіричних досліджень, можна стверджувати, що МСВО ЄС створює новий рівень розвитку ВО. МСВО ЄС постає як цілісна та усталена структура, яка породжує нові елементи – простори, структури, мережі, механізми, платформи тощо [10; 11; 12; 14]. Унаслідок цього посилюється вплив МСВО ЄС на національні ринки освітніх послуг, посилюються позиції європейських акторів у взаємодії зі світовим ринком освіти.

Поряд із формуванням МСВО ЄС спостерігається значний поліморфізм систем ВО країн-членів. Це зумовлено тим, що європейська інтеграція заснована на гнучкості, частковості, можливості поступового розширення та поглиблення взаємодії, диференціації залежно від специфіки конкретної країни, адаптивності та збереженні різноманіття. У ВО поліморфізм проявляється у: структурі національних систем ВО; різниці моделей організації та фінансування закладів ВО; стратегіях розвитку цього сектору; різниці заходів та підходів освітньої політики. До цього додається різноманіття відмінностей ЗВО у профілях та підходах до навчання. Поліморфізм є необхід-

ним для поступового об'єднання національних освітніх систем, подолання відмінностей та бар'єрів, дотримання стратегій при різних темпах адаптації закладів ВО до нових вимог. Це також дозволяє зменшувати ризики швидкої інтеграції. Тобто на рівні ЄС є значні переваги поліморфізму, можливості регулювання змін кожної національної освітньої системи. Поряд із цим існують негативні сторони поліморфізму в умовах глобальної конкуренції.

Підсумовуючи вищевикладене потрібно зазначити, що у ЄС спостерігається консолідація країн у сфері ВО, спільні структури та простори поступово переходять від якості «середовища» до якості функціональної системи, що проявляється у наступному [10; 12; 13; 14; 15]: розширення та диверсифікація компетенцій ЄС як суб'єкта соціально-економічної політики, зокрема у соціальній сфері; формування інституційної архітектури зрощування національних систем ВО на основі права ЄС, гармонізації та уніфікації соціальних прав та стандартів; утворення нових інститутів та організаційних структур у сфері ВО; застосування управлінських методів із домінуванням «м'якої» координації, певними елементами «жорсткої» координації та регулювання освітньої політики, що передбачає конкретизацію індикаторів і пріоритетів; реалізація великого комплексу функцій в поєднанні з освітньою політикою ЄС, що забезпечує багатоцільовий характер МСВО; використання програм ЄС як інструментів планування, організації взаємодії, спрямування та забезпечення розвитку, зокрема через фінансування; залучення органів та установ ЄС, спеціальних програм і механізмів для забезпечення та управління розвитком ВО; створення єдиного інформаційного середовища, сприяння комунікації та забезпечення широкого інформування з боку ЄС; забезпечення інтернаціоналізації ВО, розвитку міжнародного партнерства завдяки створенню відповідних платформ, мереж та механізмів; нарощування фінансування з боку ЄС, що означає спільне використання фінансових ресурсів для розвитку ВО у інтересах всіх країн-членів; забезпечення багаторівневої взаємодії між наднаціональними інституціями, національними органами влади, регіонами та закладами ВО; посилення ролі ЄС щодо стратегічного планування та координації. Наголошено на зростанні впливу політики та діяльності ЄС на функціонування регіонального ринку освітніх послуг та результативність МСВО. МСВО ЄС виступає якісно

новим середовищем освітньої діяльності закладів ВО, підвищення потенціалу європейської ВО та конкурентоспроможності на світовому рівні.

Висновки. Необхідність консолідації країн ЄС у сфері освіти зумовлена переходом до інноваційної економіки та суспільства знань, де ВО відіграє ключову роль у створенні людського капіталу та сприянні інноваціям. Роз'яснено основи створення МСВО ЄС, насамперед: інтернаціоналізацію національних систем ВО, міжнародне співробітництво у цій сфері, створення Європейського освітнього простору та Європейського простору ВО. До важливих механізмів цього процесу віднесені також програми ЄС, зокрема Erasmus+, системи оцінки і забезпечення якості ВО, рамки кваліфікацій, мережі і альянси закладів ВО. Основою дослідження була гіпотеза щодо формування МСВО ЄС. Вона спирається на існування регіонального ринку освітніх послуг, систему права ЄС та його законодавство, створені інституції та політику, що реалізується в освітній сфері, а також на функціонування спеціалізованих структур у галузі ВО. До цього належать інституціоналізовані простори, механізми ака-

демічної мобільності, співробітництва, фінансування освітніх заходів тощо. Крім того, на рівні ЄС формується цілісна система управління розвитком освіти, яка реалізує спільну стратегію та комплекс заходів, маючи узгоджені цілі та пріоритети. МСВО ЄС охоплює як національний рівень, так і рівень закладів ВО. Ця макросистема ґрунтується на інтеграції національних систем ВО та водночас сприяє її подальшому поглибленню. Як цілісне утворення, МСВО ЄС має розглядатися не лише у внутрішньому, а й у зовнішньому вимірі, оскільки вона конкурує з іншими глобальними освітніми центрами, консолідуючи для цього країни-члени та заклади ВО. Особливістю МСВО ЄС є поєднання інтенсивної конкуренції та широкого співробітництва, а також формування специфічного соціального середовища. Важливим її елементом виступає інтернаціоналізація ВО, передусім академічна мобільність. Водночас, попри розвиток МСВО ЄС, зберігається поліморфізм національних систем освіти, що зумовлює різні траєкторії їхньої стратегічної трансформації. Дослідницьку гіпотезу підтверджено, і надалі планується здійснити аналіз рівнів МСВО ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Abramowitz K., Fischman W., Gardner H. Higher education in the twenty-first century: What's the mission? *Daedalus*. Vol. 153. Issue 2. 2024. P. 301–315. DOI: https://doi.org/10.1162/daed_a_02082 (дата звернення: 08.04.2026).
2. Піфко О. Глобальні тренди у вищій освіті: перспективи розвитку та модернізації вітчизняної політики. *Правова держава*. № 52. 2023. С. 42–47. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2023.52.291721> (дата звернення: 08.04.2026).
3. Artyukhova N., Vorontsova A., Artyukhov A., Yehorova Y., Vasić S., Rubanov P., Vasylieva T. Analysis of trends in the structure of higher education market of European countries. *Knowledge and Performance Management*. 2024. Vol. 8, Issue 2. P. 91–108. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/kpm.08\(2\).2024.08](http://dx.doi.org/10.21511/kpm.08(2).2024.08) (дата звернення: 08.04.2026).
4. Zhavoronok A., Kholiavko N., Popelo O., Dubyna M., Verbivska L., Fedyshyn M. Higher education for sustainable development in the digital era: Mapping the bibliometric analysis. *Problems and Perspectives in Management*. Vol. 22(4). 2024. P. 202–216. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(4\).2024.16](https://doi.org/10.21511/ppm.22(4).2024.16) (дата звернення: 08.04.2026).
5. Rokicki T., Perkowska A., Klepacki B., Szczepaniuk H., Szczepaniuk E. K., Bereziński S., Ziółkowska P. The importance of higher education in the EU countries in achieving the objectives of the circular economy in the energy sector. *Energies*. 2020. Vol.13. Issue 17, 4407. DOI: <https://doi.org/10.3390/en13174407> (дата звернення: 09.04.2026).
6. Kromydas T. Rethinking higher education and its relationship with social inequalities: Past knowledge, present state and future potential. *Palgrave Communications*. Vol. 3(1). 2017. URL: <https://www.nature.com/articles/s41599-017-0001-8>. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-017-0001-8> (дата звернення: 09.04.2026).
7. Moser P., Feiel S., Kircher V. The (R)Evolution of European Education Policy: European Higher Education Alliances. *Berg Huettenmaenn Monatsh*, Vol. 167. 2022. P. 457–461. DOI: <https://doi.org/10.1007/s00501-022-01276-6> (дата звернення: 09.04.2026).
8. Garrizmann, J. L. (2023). Politics of higher education funding in (Western) Europe – And beyond. In J. Jungblut, M. Maltais, E. C. Ness, & D. Rexe (Eds.), *Comparative higher education politics*, Vol. 60. P. 121-155. Springer. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-25867-1_6 (дата звернення: 10.04.2026).

9. Charret, A., Oancea, A. & Chankseliani, M. (2026). European higher education policy as a *plastique palimpseste*: understanding national visions for the European Universities Initiative. *Higher Education*. Vol. 91. P. 759–780. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10734-025-01441-z> (дата звернення: 10.04.2026).
10. Galán-Cubillo E., Serrano-Cobos J., López-Navarrete A. J (2025). Understanding the European Universities Initiative as the new phase of European higher education integration. *European Educational Research Journal*. SAGE Publications. Vol. 23. Issue 3. DOI: <https://doi.org/10.1177/14782103241287579> (дата звернення: 10.04.2026).
11. Marshall S., Blaj-Ward L., Dreamson N., Nyanjom J., Bertuol M. T. The reshaping of higher education: Technological impacts, pedagogical change, and future projections. *Higher Education Research & Development*. Vol. 43. Issue 3. 2024. P. 521–541. DOI: <https://doi.org/10.1080/07294360.2024.2329393> (дата звернення: 10.04.2026).
12. European Education Area. European Commission. 2026. URL: <https://education.ec.europa.eu> (дата звернення: 11.04.2026).
13. Education and training. Eurostat. 2026. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training> (дата звернення: 11.04.2026).
14. European Higher Education Area. European Higher Education Area. 2026. URL: <https://ehea.info> (дата звернення: 11.04.2026).
15. National Policies Platform. European Commission. 2026. URL: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu> (дата звернення: 11.04.2026).

REFERENCES:

1. Abramowitz, K., Fischman, W., & Gardner, H. (2024). Higher education in the twenty-first century: What's the mission? *Daedalus*, 153(2), pp. 301–315. Available at: https://doi.org/10.1162/daed_a_02082 (accessed April 08, 2026).
2. Pifko O. O. (2023). Hlobalni trendy u vyshchii osviti: perspektyvy rozvytku ta modernizatsii vitchyznianoï polityky [Global trends in higher education: prospects for the development and modernization of domestic policy]. *Pravova derzhava – Rule of law*, vol.52, pp. 42–47. Available at: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2023.52.291721> (accessed April 08, 2026).
3. Artyukhova, N., Vorontsova, A., Artyukhov, A., Yehorova, Y., Vasić, S., Rubanov, P., & Vasylieva, T. (2024). Analysis of trends in the structure of higher education market of European countries. *Knowledge and Performance Management*, vol.8(2), pp. 91–108. Available at: [http://dx.doi.org/10.21511/kpm.08\(2\).2024.08](http://dx.doi.org/10.21511/kpm.08(2).2024.08) (accessed April 08, 2026).
4. Zhavoronok, A., Kholiavko, N., Popelo, O., Dubyna, M., Verbivska, L., & Fedyshyn, M. (2024). Higher education for sustainable development in the digital era: Mapping the bibliometric analysis. *Problems and Perspectives in Management*, vol.22(4), pp. 202–216. Available at: [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(4\).2024.16](https://doi.org/10.21511/ppm.22(4).2024.16) (accessed April 08, 2026).
5. Rokicki, T., Perkowska, A., Klepacki, B., Szczepaniuk, H., Szczepaniuk, E. K., Bereziński, S., & Ziółkowska, P. (2020). The importance of higher education in the EU countries in achieving the objectives of the circular economy in the energy sector. *Energies*, vol.13(17), 4407. Available at: <https://doi.org/10.3390/en13174407> (accessed April 09, 2026).
6. Kromydas, T. (2017). Rethinking higher education and its relationship with social inequalities: Past knowledge, present state and future potential. *Palgrave Communications*, vol.3(1). Available at: <https://www.nature.com/articles/s41599-017-0001-8> (accessed April 09, 2026).
7. Moser, P., Feiel, S., & Kircher, V. (2022). The (R)Evolution of European Education Policy: European Higher Education Alliances. *Berg Huettenmaenn Monatsh*, vol.167, pp. 457–461. Available at: <https://doi.org/10.1007/s00501-022-01276-6> (accessed April 09, 2026).
8. Garritzmann, J. L. (2023). Politics of higher education funding in (Western) Europe – And beyond. In J. Jungblut, M. Maltais, E. C. Ness, & D. Rexe (Eds.), *Comparative higher education politics*, vol.60, pp. 121–155. Available at: https://doi.org/10.1007/978-3-031-25867-1_6 (accessed April 10, 2026).
9. Charret, A., Oancea, A. & Chankseliani, M. (2026). European higher education policy as a *plastique palimpseste*: understanding national visions for the European Universities Initiative. *Higher Education*, vol. 91, pp. 759–780. Available at: <https://doi.org/10.1007/s10734-025-01441-z> (accessed April 10, 2026).
10. Galán-Cubillo, E., Serrano-Cobos, J., & López-Navarrete, A. J (2025). Understanding the European Universities Initiative as the new phase of European higher education integration. *European Educational Research Journal*, vol. 23 (3). Available at: <https://doi.org/10.1177/14782103241287579> (accessed April 10, 2026).

11. Marshall, S., Blaj-Ward, L., Dreamson, N., Nyanjom, J., & Bertuol, M. T. (2024). The reshaping of higher education: Technological impacts, pedagogical change, and future projections. *Higher Education Research & Development*, vol.43(3), pp. 521–541. Available at: <https://doi.org/10.1080/07294360.2024.2329393> (accessed April 10, 2026).
12. European Education Area. European Commission (2026). Available at: <https://education.ec.europa.eu> (accessed April 11, 2026).
13. Education and training. Eurostat (2026). Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training> (accessed April 11, 2026).
14. European Higher Education Area. European Higher Education Area (2026). Available at: <https://ehea.info> (accessed April 11, 2026).
15. National Policies Platform. European Commission. (2026). Available at: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu> (accessed April 11, 2026).

Дата надходження статті: 23.04.2026

Дата прийняття статті: 18.05.2026

Дата публікації статті: 28.05.2026